

The Evaluation of 11 Years Performance of Disable People Rehabilitation Fund.

Phichai Ratanatilaka Na Bhuket

*Assistant Professor, The Graduate School of Social and Environment Development,
National Institute of development Administration*

Somsak Samakeetham

Associate Professor, Public Administration Program, Krirk University

Pongthep Chandasuwan

Independent scholar

Abstract

The Evaluation of 11 years Performance of Disable People Rehabilitation Fund employs system approach and has three objectives: to evaluate an input factor namely financial aspect, to apprise the transitional process including policy implementation and development administration of organization, and to assess output factors including products, outcomes and social impacts. The evaluation research was employed through collecting documentary data and interviewing seven groups of stakeholders including the Fund administrators, staffs, debtors, people participating in programs granted by the Fund, personnel of state and non-profit organizations, family members of debtors, and community leaders. The results are as follows.

Input factors: *the financial aspect.* The results show that the amount of the budget of the Fund is too small whereas there are a huge number of the disabled. The ratio of the Fund budget, therefore, tends to decrease continuously. Moreover, the Fund does not create any practical guideline to acquire the budget from external sources. The Fund also gains a low proportion of repayment and lacks efficient measures to monitor the debt back.

Transitional process factors: *1) The policy implementation aspect,* the results indicate that policy guidelines of the Fund are ambiguous because the officials working in the Fund headquarter and branches interpret them in various ways and act differently. The Fund could not work on time as written in its plan. The project budgets and loans are transparently approved. The approval of projects and loans, however, delayed frequently. Moreover, the Fund performances are rarely evaluated. *2) The development administration of organization aspect,* the results show that the Fund accounting and information system developed relatively low. The administrative structures of the Fund, however, have been developed continuously. The decentralization and participation have been practiced widely. Some regulations have been changed in order to solve problems. The staff development, however, is focused on a particular group but others were ignored.

Output factors: *1) The product aspect,* the results show that the Fund has supported 740 projects operating by state and non-profit organizations but most projects were operated in Bangkok. The Fund also approved loans to 52,719 persons of the disabled. *2) The outcome aspect,* the results demonstrate that the satisfaction of the Fund clients is high. The target groups of the Fund spend granted budget in accordance with the objectives of the Fund. They also play more active roles in their families and communities. *3) The impact aspect,* the disabled granted loans receive more recognition from people in their communities. They are also able to create new jobs for themselves and other people in the communities. Furthermore, they could build social capital. The Fund, finally, is social worthiness.

Key words: Performance Evaluation, Disable People Rehabilitation Fund, System Approach

การประเมินผลการดำเนินงาน 11 ปี ของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

พิชาย รัตนคิดถ ก ภูเก็ต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม

รองศาสตราจารย์ โครงการรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

พงษ์เทพ จันทสุวรรณ

นักวิชาการอิสระ

บทคัดย่อ

การประเมินผลการดำเนินงาน 11 ปี ของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ใช้ตัวแบบเชิงระบบและมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน 3 ด้าน คือปัจจัยนำเข้าได้แก่ ด้านการเงิน ปัจจัยด้านกระบวนการได้แก่ การนำนโยบายไปปฏิบัติและการบริหารพัฒนาองค์กร และปัจจัยนำออกได้แก่ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ การประเมินใช้การวิจัยประเมินผลโดยรวม ข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบมีโครงสร้างจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียกับกองทุน 7 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารกองทุน เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ คนพิการที่กู้ยืมเงินกองทุน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการ เจ้าหน้าที่องค์การภาครัฐและเอกชนที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุน สมาชิกครอบครัวผู้กู้ยืมเงินจากกองทุน และผู้นำชุมชน ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยนำเข้าในด้านการเงิน พบว่ากองทุนมีงบประมาณในการดำเนินการน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนผู้พิการ อัตราการเพิ่มงบประมาณของกองทุนมีแนวโน้มลดลงและไม่มีแนวทางในการขยายแหล่งทุน กองทุนได้รับการชำระหนี้คืนในสัดส่วนที่ต่ำและยังขาดมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการติดตามหนี้คืน

ปัจจัยกระบวนการ มี 2 ด้าน คือ 1) ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า กองทุนที่สทงนนโยบายมีความไม่ชัดเจนเพราะผู้ปฏิบัติทั้งส่วนกลางและภูมิภาคมีความเข้าใจนโยบาย และมีแนวทางการปฏิบัติงานแตกต่างกัน เจ้าหน้าที่มีความล่าช้าในการนำแผนไปปฏิบัติ คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนเห็นชอบจ่ายเงินอย่างไร่งไปรงใสแต่การพิจารณาโครงการและอนุมัติเงินผู้เป็นไปค่อนข้างช้า รวมทั้งมีการประเมินผลการดำเนินงานค่อนข้างน้อย 2) ด้านการบริหารพัฒนาองค์กร พบว่า กองทุนมีการพัฒนาระบบบัญชีและมีการพัฒนาระบบสารสนเทศค่อนข้างน้อย แต่มีการพัฒนาโครงสร้างการบริหารกองทุนอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวโน้มกระจายอำนาจและเน้นการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆมากขึ้น รวมทั้งมีการพัฒนากฎระเบียบในการปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น แต่การพัฒนาบุคลากรเน้นเพียงบางกลุ่มซึ่งไม่ครอบคลุมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกองทุนทั้งหมด

ปัจจัยนำออก มี 3 ด้าน คือ 1) ด้านผลผลิตซึ่งพบว่า กองทุนมีการสนับสนุนโครงการที่ดำเนินการโดยองค์การภาครัฐและเอกชนทุกปีรวม 740 โครงการ แต่โครงการส่วนใหญ่กระจุกตัวในกรุงเทพฯและนคร และกองทุนให้ผู้พิการกู้เงินจำนวน 52,719 ราย 2) ด้านผลลัพธ์ พบว่า ผู้รับบริการจากกองทุนส่วนใหญ่พึงพอใจต่อกองทุนและใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของกองทุน รวมทั้งมีบทบาทมากขึ้นทั้งในครอบครัวและชุมชน 3) ด้านผลกระทบ พบว่า กลุ่มเป้าหมายได้รับการยอมรับจากชุมชนมากขึ้น สามารถสร้างงานในชุมชนให้แกตนเองและผู้อื่นเพิ่มขึ้น และสามารถสร้างทุนทางสังคมได้มากขึ้น และท้ายที่สุดกองทุนมีความคุ้มค่าทางสังคม

คำสำคัญ: การประเมินผลการดำเนินงาน, กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, วิธีประเมินเชิงระบบ

ความสำคัญและวัตถุประสงค์การประเมิน

กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ได้รับการจัดตั้งตาม พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาตรา 16 ซึ่งกำหนดให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการ

ดำเนินงาน และสงเคราะห์ช่วยเหลือคนพิการและสนับสนุนสถาบันบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ทางกายภาพ การแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพ ตลอดจนศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา และองค์การที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

กองทุนฯเป็นบริการทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่รัฐบาลใช้เป็นกลไกเพิ่มสิทธิและโอกาสแก่คนพิการให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพ พึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ที่มาของเงินกองทุนฯประกอบด้วย เงินอุดหนุนจากรัฐบาล เงินสมทบจากสถานประกอบการ เงินบริจาค และดอกเบี้ยเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ สามารถเป็นทุนใช้จ่ายเพื่อกิจการ หลายประการเช่น 1. เป็นเงินหมุนเวียน สำหรับคนพิการกู้ยืมไปประกอบอาชีพ 2. เป็นเงินทุนอุดหนุนองค์กรที่ดำเนินโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ 3. สงเคราะห์ครอบครัวคนพิการด้านการเงิน เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น 4. สนับสนุนแผนงานและโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านอาชีพ โดยส่งเสริมการเตรียมทักษะอาชีพ การอบรมและฝึกอาชีพ การปรับปรุงขยายกิจการศูนย์ฝึกอาชีพและโรงงานในอารักขา รวมทั้งการฝึกและประกอบอาชีพโดยชุมชน และ 5. สนับสนุนแผนงานและโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการแพทย์ ในการดำเนินงานป้องกันความพิการ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และประดิษฐ์พัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ และเครื่องช่วยคนพิการประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

การบริหารกองทุนดำเนินการโดยคณะอนุกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการซึ่งได้จัดตั้งขึ้นมาตามระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ว่าด้วยการจัดหาผลประโยชน์และการใช้จ่ายเงินของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2547 ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชนผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุเป็นประธาน รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชนผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุที่ผู้อำนวยการมอบหมายเป็นรองประธาน และมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนหนึ่ง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข สภาศูนย์ประสานงานภาคเอกชนแห่งชาติ สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย เป็นต้น และผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแต่งตั้งอีกไม่เกินหกคนเป็นอนุกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ มีอำนาจหน้าที่คือ (1) อนุมัติแผนงานและโครงการที่หน่วยงาน หรือองค์กรภาครัฐและเอกชนขอรับการสนับสนุน (2) ให้ความเห็นชอบการใช้จ่ายเงินกองทุน และจะกำหนดระเบียบเพื่อการนี้ด้วย (3) ควบคุมและติดตามการใช้จ่ายเงินของกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการที่หน่วยงานหรือ

องคักรภาคเอกชนขอรับการสนับสนุน (4) กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการกู้ยืมเงิน ในการนี้คณะอนุกรรมการอาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประจำจังหวัด ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการเป็นผู้พิจารณาอนุมัติการขอยืมเงินของคนพิการในจังหวัดนั้นได้ไม่เกินรายละสี่หมื่นบาท (5) ผ่อนผันการชำระหนี้เงินกู้ และ(6) จัดหาเงิน และทรัพย์สินสมทบกองทุน

กองทุนฯ เริ่มดำเนินงานในปี พ.ศ. 2538 จนถึงปีงบประมาณ 2549 มีเงินทุนหมุนเวียนรวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 763 ล้านบาท ให้คนพิการกู้ยืมเงินไปแล้วจำนวน 52,719 สัญญา เป็นเงิน 1,127.38 ล้านบาท และสนับสนุนโครงการที่ดำเนินงานด้านคนพิการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จำนวน 740 โครงการ เป็นเงินจำนวนประมาณ 107 ล้านบาท จากการค้าดำเนินงานกองทุนฯ ตั้งแต่ พ.ศ. 2538 - 2549 นับเป็นระยะเวลา 11 ปี จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัย ประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมา มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนพิการโดยรวมหรือไม่ อย่างไร

สำหรับวัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ 1) ประเมินปัจจัยนำเข้าด้านการเงิน 2) ประเมินปัจจัยกระบวนการ ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติและการบริหารพัฒนาองค์กร และ 3) ประเมินปัจจัยนำออก ด้านผลผลิตตามภาระหน้าที่ของกองทุน ด้านผลลัพธ์ที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ ความมั่นคงในอาชีพและรายได้ และการมีบทบาทในครอบครัวและชุมชนของกลุ่มเป้าหมาย และประเมินด้านผลกระทบทางสังคมที่เกี่ยวกับการยอมรับของสังคมต่อกลุ่มเป้าหมาย การสร้างทุนทางสังคม และความคุ้มค่าของกองทุน

ระเบียบวิธีการประเมินผลการดำเนินงาน

แนวคิดและกรอบการประเมินผล

ในการวิจัยประเมินผลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการประเมินเชิงระบบ (The System Approach) ซึ่งเป็นการประเมินองค์การโดยพิจารณาจากความสามารถในการแสวงหาปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากร ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี นโยบาย และความรู้ เข้ามาสู่กระบวนการดำเนินงานซึ่งเป็นการจัดการแปรเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าทั้งหลายให้กลายเป็นผลผลิต ลักษณะผลผลิตขององค์การจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับประเภทและภารกิจขององค์การ ยิ่งกว่านั้นการประเมินเชิงระบบยังคำนึงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจรวมไปถึงการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายขององค์การ รวมทั้งผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานขององค์การด้วย

การประเมินเชิงระบบมีจุดแข็งคือจะทำให้ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะมองผลลัพธ์ขององค์การในระยะยาว มีการตัดสินใจมุ่งเน้นไปที่ความอยู่รอดและความเข้มแข็งขององค์การ หรือเน้นความยั่งยืนขององค์การมากกว่าผลประโยชน์ระยะสั้น ยิ่งไปกว่านั้นการประเมินเชิงระบบยังช่วยให้ผู้บริหารตระหนักถึงการพึ่งพาระหว่างกันและกันของกิจกรรมในองค์การ กล่าวคือหากผู้บริหารไม่สามารถแสวงหาวัตถุประสงค์ หรือหาวัตถุประสงค์ที่มีคุณภาพไม่ดี ก็จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้

การประเมินเชิงระบบจึงเป็นแนวทางการประเมินที่เหมาะสมกับการประเมินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเพราะเป็นการประเมินทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และปัจจัยส่งออก อย่างไรก็ตามสำหรับการประเมินปัจจัยนำเข้าในการประเมินครั้งนี้จะประเมินเฉพาะด้านการเงิน ส่วนกระบวนการดำเนินงานจะประเมินด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติและการบริหารพัฒนาองค์การ และปัจจัยส่งออกจะประเมินด้านผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ รายละเอียดประเด็นการประเมินแสดงในตารางที่ 1

วิธีการประเมินผล

การประเมินผลครั้งนี้ใช้การวิจัยประเมินผล (Evaluation research) โดยใช้แหล่งข้อมูล 8 แหล่ง คือ 1) เอกสาร 2) การสัมภาษณ์ผู้บริหารกองทุนทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 3) การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 4) การสัมภาษณ์คนพิการที่กู้ยืมเงินกองทุน 5) การสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรม โครงการที่ดำเนินการโดยกองทุน 6) การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การภาครัฐและเอกชนที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุน 7) การสัมภาษณ์สมาชิกครอบครัวผู้กู้ยืมเงินจากกองทุน และ 8) การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนที่มีผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนตั้งถิ่นฐานอยู่ ดังรายละเอียด

ตารางที่ 1 กรอบการประเมินผล

ปัจจัยนำเข้า	→	กระบวนการ	→	ปัจจัยส่งออก
<p>ด้านการเงิน 6 ประเด็น ได้แก่</p> <p>1) ความพอเพียงของกองทุน</p> <p>2) การเพิ่มพูนของกองทุน</p> <p>3) การขยายแหล่งทุน</p>		<p>ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ 9 ประเด็น ได้แก่</p> <p>1) ความชัดเจนของทิศทางนโยบาย</p> <p>2) การจัดทำแผนและการนำแผนไปปฏิบัติ</p>		<p>ด้านผลผลิต 5 ประเด็น ได้แก่</p> <p>1) โครงการขององค์การภาครัฐและเอกชนที่ได้รับเงินอุดหนุน</p> <p>2) โครงการที่ดำเนินงานโดยกองทุน</p> <p>3) บุคคลที่ได้รับเงินกู้ยืม</p>

<p>4)การหมุนเวียนของกองทุน 5)การชำระหนี้ 6)ความสามารถในการจัดการปัญหาและอุปสรรคด้านการเงิน</p>	<p>3) การอนุมัติโครงการที่ขอรับการสนับสนุน 4) การเห็นชอบการใช้จ่ายเงินกองทุนและกำหนดระเบียบ 5) การกำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการกู้ยืมเงิน 6) การพิจารณาและอนุมัติการขอกู้เงินของคนพิการ 7) การสงเคราะห์ครอบครัวคนพิการ 8) การควบคุมและติดตามผลการใช้จ่ายเงินกองทุน 9) ความสามารถในการจัดการปัญหา/อุปสรรคด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ</p> <p>ด้านการบริหารพัฒนาองค์กร 6 ประเด็น ได้แก่</p> <p>1) การพัฒนาระบบบัญชี 2) การพัฒนาระบบสารสนเทศ 3) การพัฒนาโครงสร้างการบริหารกองทุน 4) การพัฒนากฎระเบียบในการปฏิบัติงาน 5) การพัฒนาบุคลากร 6) ความสามารถในการจัดการปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารพัฒนาองค์กร</p>	<p>4) ครอบครัวคนพิการที่ได้รับการสงเคราะห์ 5) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาผลประโยชน์ของกองทุน</p> <p>ด้านผลลัพธ์ของกองทุนมี 6 ประเด็น ได้แก่</p> <p>1) ความพึงพอใจของผู้รับบริการ 2) ลักษณะการใช้เงินของกลุ่มเป้าหมาย 3) ความมั่นคงในอาชีพและรายได้ของกลุ่มเป้าหมาย 4) ความตระหนักในคุณค่าของตนเองของกลุ่มเป้าหมาย 5) การมีบทบาทในครอบครัวของกลุ่มเป้าหมาย 6) การมีบทบาทในชุมชนของกลุ่มเป้าหมาย</p> <p>ด้านผลกระทบทางสังคมมี 5 ประเด็น ได้แก่</p> <p>1) การยอมรับจากครอบครัว 2) การยอมรับจากชุมชน 3) การสร้างงานในชุมชน 4) การสร้างทุนทางสังคม 5) ความคุ้มค่าทางสังคมของกองทุน</p>
--	---	---

- 1) ข้อมูลเอกสาร ประกอบด้วยกฎหมาย กฎระเบียบเกี่ยวกับกองทุนฯ เอกสารบันทึกการประชุม เอกสารบันทึกการกู้ยืมเงิน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน รวมทั้งรายงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกองทุน
- 2) การสัมภาษณ์ผู้บริหารกองทุนทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการและที่ปรึกษาจำนวน 18 คน และคณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการประจำจังหวัด จำนวน 60 คน

- 3) การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย ผู้ปฏิบัติงาน ในกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการส่วนกลางจำนวน 12 คน และเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานในภูมิภาคจำนวน 30 คน
- 4) การสัมภาษณ์คนพิการที่กู้ยืมเงินกองทุน จำนวน 1,286 คน ใน 13 จังหวัด โดยจำแนกเป็นจังหวัดที่มีผู้กู้ยืมเงินไม่เกิน 400 คน 4 จังหวัด ได้แก่ สระบุรี ลำปาง หนองคาย และกระบี่ จังหวัดที่มีผู้กู้ยืมเงินระหว่าง 401-800 คน 4 จังหวัด ได้แก่ นครปฐม เชียงราย หนองคาย ลำปาง และกระบี่ และจังหวัดที่มีผู้กู้ยืมเงิน 801 คนขึ้นไป 5 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จันทบุรี เชียงใหม่ อุบลราชธานี และ นครศรีธรรมราช
- 5) การสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการที่ดำเนินการโดยกองทุนจำนวน 400 คน จาก 66 โครงการ
- 6) การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การภาครัฐและเอกชนที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุน จำนวน 58 คน
- 7) การสัมภาษณ์สมาชิกครอบครัวของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนสมาชิกใน 13 จังหวัด จำนวน 71 คน
- 8) การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนที่มีผู้พิการซึ่งกู้ยืมเงินจากกองทุนอาศัยอยู่ใน 13 จังหวัด จำนวน 69 คน

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบสิ่งที่ปฏิบัติจริงกับสิ่งที่ควรปฏิบัติที่กำหนดอยู่ในระเบียบกฎหมายและแผนการปฏิบัติงาน และการวิเคราะห์เนื้อหาพรรณนา อธิบาย เชื่อมโยงเชิงตรรกะ และใช้การตีความ (Interpretation) เพื่อค้นหา นัยและความหมายของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น อันจะทำให้เกิดความเข้าใจถึงบริบท เงื่อนไข เหตุผล และปัญหาในการดำเนินงานของกองทุน

ผลการประเมิน

1. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า

การประเมินปัจจัยนำเข้าเป็นการประเมินเฉพาะด้านการเงิน ซึ่งมีประเด็นการประเมิน 6 ประเด็น ดังนี้ 1) ความพอเพียงของกองทุน 2) การเพิ่มพูนของกองทุน 3) การขยายแหล่งทุน 4)

การหุมนเวียนของกองทุน 5) การชำระหนี้ และ 6) ความสามารถในการจัดการปัญหาและอุปสรรคด้านการเงิน

1.1 ความเพียงพอของกองทุน

จากการประเมินชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กองทุนยังมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการของคนพิการ แหล่งที่มาของงบประมาณกองทุนมี 4 แหล่งคือ เงินงบประมาณแผ่นดิน เงินสมทบจากสถานประกอบการตามกฎหมาย เงินบริจาค และดอกเบี้ย โดยในระยะ 11 ปีที่ผ่านมา งบประมาณส่วนใหญ่ของกองทุนได้มาจากเงินสมทบจากสถานประกอบการซึ่งมีสัดส่วนถึงร้อยละ 64.20 ของงบประมาณทั้งหมดตรงลงมาคือเงินสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดินซึ่งมีร้อยละ 32.75 เมื่อเปรียบเทียบแนวโน้มสัดส่วนของงบประมาณทั้งหมดของกองทุนกับจำนวนคนพิการทั้งหมดที่จดทะเบียน ปรากฏว่าในปี 2538 มีจำนวนเท่ากับ 1,178 บาท ต่อคน ต่อมาในปี 2549 ได้ลดลงเหลือเพียง 153 บาท ต่อคน เท่านั้น หรือลดลงประมาณ 7.70 เท่าจากที่เคยได้รับในปีแรก ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากองทุนได้รับการจัดสรรงบประมาณต่อจำนวนคนพิการที่จดทะเบียนลดลงอย่างต่อเนื่อง

ความเป็นจริงในเชิงทวิสัยที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับความเป็นจริงเชิงอัตวิสัยที่สะท้อนมาจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกองทุน กล่าวคือ ทั้งกลุ่มผู้บริหารกองทุน (ร้อยละ 73.7) เจ้าหน้าที่ระดับการปฏิบัติของกองทุน (ร้อยละ 50.9) และบุคลากรในหน่วยงานที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนในการดำเนินการโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้พิการ (ร้อยละ 57.1) ต่างมีความเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่า กองทุนมีงบประมาณไม่เพียงพอ

1.2 การเพิ่มพูนของกองทุน

ตลอดระยะเวลา 11 ปีของการดำเนินงาน กองทุนได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นทุกปี โดยอัตราการเพิ่มเฉลี่ยตั้งแต่ พ.ศ. 2538 ถึง 2549 เท่ากับ ร้อยละ 16.17 โดยระหว่างปี 2538 ถึง 2548 กองทุนได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลปีละ 20 ล้านบาท ต่อมาในปี 2549 ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเพิ่มขึ้นเป็น 30 ล้านบาทแต่การเพิ่มพูนงบประมาณของกองทุนที่มีมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญมาจากเงินสมทบของสถานประกอบการเอกชน กล่าวคือในปี 2538 กองทุนได้รับเงินส่วนนี้จำนวน 14,560,677 ล้านบาท ต่อมาในปี 2549 ได้รับเงินเพิ่มขึ้นเป็น 65,918,777 บาท หรือเพิ่มขึ้น ประมาณ 4.5 เท่า การได้รับเงินเพิ่มจากสถานประกอบการเอกชนทำให้กองทุนมีเงินสะสมเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามแม้จำนวนเงินสะสมของกองทุนจะเพิ่มขึ้น แต่อัตราการเพิ่มกลับมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะระหว่างปี 2542 ถึง 2548 อัตราการเพิ่มของเงินทุนสะสมอยู่ในระดับต่ำมาก ยิ่งกว่านั้นในบางปีอัตราการเพิ่มอยู่ในลักษณะติดลบ เช่น ปี 2543 และ 2544 อัตราการเพิ่ม

ของเงินสะสมกองทุนเริ่มกระตือรือร้นขึ้นในปี 2549 ซึ่งเกิดจากรัฐบาลให้การสนับสนุนงบประมาณเพิ่มขึ้น ประกอบกับกองทุนสามารถดำเนินการให้สถานประกอบการที่ยังไม่จ่ายเงินสมทบแก่กองทุนให้จ่ายเงินสมทบเพิ่มขึ้น การเพิ่มจำนวนสถานประกอบการเอกชนให้จ่ายเงินสมทบแก่กองทุนนับว่าเป็นแนวทางหลักที่กองทุนใช้เพื่อเพิ่มพูนเงินแก่กองทุน เพราะยังมีสถานประกอบการจำนวนไม่น้อยที่มีพนักงานเกิน 200 คน แต่ไม่จ้างผู้พิการ ซึ่งตามกฎหมายต้องจ่ายเงินสมทบแก่กองทุน ทั้งนี้ในการดำเนินงานดังกล่าวกองทุนได้ประสานกับกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เพื่อให้การจัดเก็บเงินจากสถานประกอบการเอกชนเข้ากองทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การขยายแหล่งทุน

การขยายแหล่งทุนที่สำคัญในรอบ 11 ปี ที่ผ่านมากองทุน คือการขยายจำนวนสถานประกอบการให้จ่ายเงินสมทบแก่กองทุนให้มากขึ้น โดยทำให้จำนวนสถานประกอบการจ่ายเงินสมทบแก่กองทุนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.6 ต่อปี อย่างไรก็ตามกองทุนมิได้หาแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมจากแหล่งอื่นเลย แม้ว่าในบางระยะผู้บริหารกองทุนพยายามเสนอเพิ่มแหล่งงบประมาณให้แก่กองทุน โดยเสนอรัฐบาลให้นำเงินจากการขายสลากกินแบ่งของรัฐบาล และเงินภาษีที่เก็บจากสินค้าที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการพิการ เช่น สุรา หรือ รถจักรยานยนต์ แต่ก็ไม่ได้รับการตอบสนองจากรัฐบาลแต่ประการใด สำหรับการขยายทุนจากแหล่งอื่นเช่น การจัดหาผลประโยชน์โดยการนำเงินกองทุนไปลงทุนซื้อพันธบัตรรัฐบาล ก็ยังไม่มีดำเนินการเพราะติดขัดในประเด็นกฎหมาย

1.4 การหมุนเวียนของกองทุน

กองทุนมีการจัดการทางด้านสภาพคล่องที่ดี ด้วยการพยายามผ่อนหนักผ่อนเบาขอเดเงินสดจ่ายให้สอดคล้องกับขอเดเงินสดรับมากที่สุดเท่าที่สามารถจะกระทำได้ แม้มีปัญหบ้างในบางปีก็สามารถแก้ไขได้ ดังนั้นในภาพรวมการหมุนเวียนของกองทุนมีสภาพคล่องระดับดี

1.5 การชำระหนี้

กองทุนได้รับการชำระหนี้คืนในสัดส่วนที่ต่ำ และกองทุนยังขาดมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการติดตามหนี้สินคืน ดังจะเห็นได้จากจากข้อมูลทางบัญชีที่สมบูรณ์ระหว่างปี 2545 ถึง 2548 พบว่าสัดส่วนจำนวนเงินที่ได้รับชำระหนี้คืนจากจำนวนเงินที่ให้กู้ยืมทั้งหมด มีพิสัยระหว่าง ร้อยละ 12 ถึงร้อยละ 14 ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับสัดส่วนการชำระหนี้คืนต่ำในตลาดการเงินทั่วไปที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 10 ก็ถือว่า ทางกองทุนมีการบริหารจัดการลูกหนี้สูงกว่าตลาดทั่วไปเล็กน้อย สำหรับสัดส่วนของจำนวนบุคคลที่มีการชำระเงินคืนครบตามกำหนดจากจำนวนบุคคลทั้งหมดที่ให้กู้ยืม จากการสำรวจภาคสนาม พบว่า ผู้กู้ที่ทำสัญญาระหว่าง พ.ศ. 2538 ถึง 2545 ซึ่งครบกำหนดการยืมเป็นเวลา 5 ปี และต้องชำระเงินคืนแก่กองทุนทั้งหมด แต่ปรากฏว่ามีผู้กู้ที่ชำระเงินคืน

2.1.1 ความชัดเจนของทิศทางนโยบาย

ความชัดเจนของทิศทางนโยบายเป็นการประเมินความเข้าใจของผู้ปฏิบัติต่อนโยบาย ซึ่งพบว่า ผู้ปฏิบัติมีความเข้าใจนโยบายไม่ตรงกันในสี่ประเด็นหลัก ได้แก่ เรื่องเป้าประสงค์ แนวคิดพื้นฐาน การบริหารจัดการเงินกู้ และการจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่ให้การสนับสนุน

1) ความเข้าใจไม่ตรงกันเกี่ยวกับเป้าประสงค์ของกองทุนฯ ระหว่างผู้ปฏิบัติหน้าที่ในต่างจังหวัดซึ่งเข้าใจว่ากองทุนฯ มีเป้าประสงค์เพื่อการส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการเป็นหลัก ขณะที่ผู้ปฏิบัติงานในส่วนกลางกลับมองเป้าประสงค์ของกองทุนฯ ในขอบเขตกว้างกว่าโดย หมายรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตในส่วนทั้งหมดของผู้พิการด้วย 2) ความเข้าใจไม่ตรงกันเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐาน ที่มา และการใช้จ่ายเงินกองทุนฯ ระหว่างตัวแทนคนพิการที่มองกองทุนในฐานะที่เป็นสิทธิประโยชน์ของคนพิการ ซึ่งสังคมจะต้องยื่นมือเข้ามารับผิดชอบในการแบกรับภาระเพื่อให้เกิดสิทธิแก่คนพิการดังกล่าว แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐกลับมองกองทุนในฐานะเป็นสวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้แก่คนพิการ 3) ความไม่คงเส้นคงวาเกี่ยวกับแนวคิดในการบริหารจัดการเงินกู้ ว่าควรจะดำเนินการอย่างยืดหยุ่นหรือผ่อนปรนเพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่คนพิการ หรือควรจะใช้มาตรการที่เข้มงวดตามระเบียบ และ 4) ความไม่ชัดเจนในแนวคิดเชิงนโยบายเกี่ยวกับการให้การสนับสนุนโครงการ ซึ่งขาดการจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่กองทุนฯ ให้การสนับสนุน

2.1.2 การจัดทำแผนและการนำแผนไปปฏิบัติ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีแผนยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติในภาพรวมที่ใช้เป็นกรอบการปฏิบัติให้กับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติและกองทุน แต่สำนักงานกองทุนซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งในสทก. กลับไม่มีแผนปฏิบัติงานประจำปีของตนเองอย่างเป็นระบบ ในการปฏิบัติงานมีเพียงแผนกว้างๆที่ระบุถึงระยะเวลาในการพิจารณาให้เงินกู้ และการพิจารณาโครงการที่ขอรับการสนับสนุนสำหรับการนำแผนงานด้านเงินกู้ไปปฏิบัติ พบว่า หน่วยงานปฏิบัติในระดับจังหวัดมีความสามารถแตกต่างกันในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามแผน บางจังหวัดสามารถทำได้ตามเป้าหมาย โดยสามารถปล่อยเงินกู้ได้มากกว่าร้อยละ 10 ของคนพิการที่จดทะเบียน แต่บางจังหวัดไม่สามารถทำได้ตามเป้าหมาย เช่น จังหวัดลำปางปล่อยกู้เพียงร้อยละ 1.4 ของผู้พิการที่จดทะเบียน ส่วนการนำแผนงานด้านโครงการไปปฏิบัติ พบว่า โครงการส่วนใหญ่ที่ได้รับการสนับสนุนเป็นโครงการที่มีพื้นที่ดำเนินการในกรุงเทพมหานคร และเป็นโครงการที่เสนอขอโดยองค์กรของคนพิการที่มีขนาดใหญ่ ส่วนเป้าหมายด้านเวลาในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้และโครงการพบว่า การอนุมัติเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่ทันเวลาตามที่ระบุไว้ในแผน

2.1.3 การอนุมัติโครงการที่ขอรับการสนับสนุน

การดำเนินงานของกองทุน ระหว่างพ.ศ. 2538 ถึง 2549 มีโครงการที่ได้รับอนุมัติ 740 โครงการ รวมงบประมาณจำนวน 107,882,984 บาท ประเด็นในการพิจารณาในที่นี้คือ กระบวนการอนุมัติโครงการมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เป็นธรรม โปร่งใส และมีประสิทธิภาพหรือไม่ จากการประเมินเรื่องนี้โดยใช้ข้อมูลจากกลุ่ม ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การภาครัฐและเอกชนที่ขอรับการสนับสนุนจากโครงการ พบว่า ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 57.1 ระบุว่ามีความชัดเจน ร้อยละ 69.8 ระบุว่ามีความเป็นธรรม ร้อยละ 73.0 ระบุว่าโปร่งใส และ ร้อยละ 60.3 ระบุว่ามีประสิทธิภาพมาก แม้ผู้รับบริการจากกองทุนส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อกระบวนการพิจารณาโครงการที่กองทุนให้การสนับสนุน แต่ก็มีผู้บริหารองค์การไม่แสวงหากำไรบางส่วนที่เคยยื่นโครงการเสนอแก่กองทุน ระบุว่าพิจารณาโครงการของกองทุนในระยะหลังมีแนวโน้มการเล่นพรรคเล่นพวกมากขึ้น

2.1.4 การเห็นชอบการใช้จ่ายเงินกองทุนและกำหนดระเบียบ

กระบวนการดำเนินงานที่สำคัญของกองทุนอีกประการคือ การเห็นชอบการใช้จ่ายเงินกองทุนและการกำหนดระเบียบในการเบิกจ่ายเงิน ซึ่งพบว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2538 ถึง 2549 คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนมีการเห็นชอบในการจ่ายเงินกองทุนประจำปีอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 11 ปีที่ผ่านมา โดยอนุมัติการใช้จ่ายเงินกรณีโครงการ เฉลี่ยปีละ 9,805,935 บาท สำหรับการกำหนดระเบียบการใช้จ่ายเงิน พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การภาครัฐและเอกชนที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินโครงการจากกองทุนส่วนใหญ่ หรือ ร้อยละ 87.3 ระบุว่ากองทุนมีการกำหนดระเบียบการใช้จ่ายเงินอย่างชัดเจน ร้อยละ 92.1 ระบุว่ากระบวนการจ่ายเงินมีความโปร่งใส และร้อยละ 74.6 ระบุว่ากระบวนการจ่ายเงินมีประสิทธิภาพ

2.1.5 การกำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการกู้ยืมเงิน

ในภาพรวมกองทุนมีการกำหนดระเบียบหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการกู้ยืมเงินชัดเจน อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติระดับจังหวัด การตีความและใช้กฎระเบียบมีความแตกต่างกัน 3 เรื่องหลัก ได้แก่ 1) หลักเกณฑ์ในการอนุมัติเงินกู้ หน่วยงานระดับจังหวัดบางแห่งยึดหลักศักยภาพในการประกอบอาชีพของผู้กู้ ขณะที่บางจังหวัดยึดหลักความเป็นไปได้ของอาชีพที่ผู้กู้เสนอมา และบางจังหวัดยึดหลักความเหมาะสมของพฤติกรรมของผู้กู้และครอบครัว 2) หลักเกณฑ์ในการอนุมัติวงเงิน เนื่องจากไม่มีมาตรฐานกลางด้านราคาที่เกี่ยวข้องกับวัสดุอุปกรณ์หรือสิ่งของที่ใช้ประกอบอาชีพ ทำให้แต่ละจังหวัดอนุมัติวงเงินแตกต่างกันแม้จะเป็นวัสดุประเภทเดียวกันก็ตาม และ 3) หลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้ค้ำประกัน บางแห่งมีความเคร่งครัดมากเพราะกลัวหนี้สูญ จึงให้กู้

เฉพาะผู้ค้าประกันที่เป็นข้าราชการ หรือสมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น ขณะที่บางแห่งมีความยืดหยุ่นมากโดยให้มีการค้าประกันระหว่างผู้กู้ด้วยกันเอง

2.1.6 การพิจารณาและอนุมัติการขอกู้ยืมเงินของคนพิการ

การพิจารณาและอนุมัติการขอกู้ยืมเงินของคนพิการ พบว่าคณะอนุกรรมการดำเนินการเป็นไปตามหลักเกณฑ์ แต่ขั้นตอนในการพิจารณาบางขั้นตอนถูกละเลย เช่นการเยี่ยมบ้านและการซักประวัติผู้กู้อย่างละเอียด และการดำเนินงานยังมีปัญหาเรื่องประสิทธิภาพ กล่าวคือตั้งแต่ปีงบประมาณ 2538 ถึง 2549 คณะอนุกรรมการมีการเห็นชอบอนุมัติเงินกู้แก่ผู้พิการเฉลี่ยปีละ 102,301,763 บาท และผู้กู้เกือบทั้งหมดหรือร้อยละ 94.0 ระบุว่า คณะอนุกรรมการพิจารณาและอนุมัติการขอกู้ยืมเงินคนพิการโดยยึดหลักเกณฑ์ตามระเบียบของกองทุน แต่ปรากฏว่าเมื่อถามในรายละเอียดว่ามี เจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมบ้านก่อนที่มีการอนุมัติเงินกู้หรือไม่ ปรากฏว่ามีผู้กู้เพียง ร้อยละ 52.3 เท่านั้นที่ระบุว่า มีเจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมบ้าน เมื่อถามว่าเจ้าหน้าที่ได้สอบถามเกี่ยวกับประวัติของผู้ยื่นกู้และการประกอบอาชีพของพวกเขหรือไม่ ปรากฏว่ามีผู้กู้เพียงร้อยละ 54.9 เท่านั้นที่ระบุว่า ได้รับการสอบถามจากเจ้าหน้าที่ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ยึดหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดไว้ในกองทุนไม่ครบถ้วน

สำหรับความโปร่งใสในกระบวนการพิจารณาการให้เงินกู้ พบว่าคณะอนุกรรมการดำเนินการอย่างโปร่งใส ดังจะเห็นได้จากผู้กู้ร้อยละ 92.3 ระบุว่า คณะอนุ กรรมการฯ มีการพิจารณาอนุมัติเงินกู้อย่างโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเอกสารที่ไม่ปรากฏข้อร้องเรียนเรื่องการทุจริตแต่อย่างใด ในเรื่องประสิทธิภาพของกระบวนการพิจารณา ปรากฏว่าผู้กู้ ร้อยละ 70.8 ระบุว่าคณะกรรรมการมีการพิจารณาอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว แต่อีกประมาณหนึ่งในสามหรือร้อยละ 29.2 ระบุว่า กระบวนการพิจารณาและอนุมัติเงินกู้มีประสิทธิภาพน้อย และจากข้อเท็จจริงที่คณะผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานระดับจังหวัด พบว่า เวลาเฉลี่ยตั้งแต่ผู้ยื่นเรื่องจนถึงการได้รับเงินกู้จะใช้เวลาประมาณ 5-7 เดือน ในขณะที่ ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่องมาตรฐานกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2548 กำหนดให้ใช้เวลาเพียง 2 เดือน ดังนั้นการใช้เวลาจริงในการอนุมัติเงินกู้จึงมากกว่าเวลาที่กำหนดในมาตรฐาน 3 เท่า ซึ่งแสดงว่ากระบวนการพิจารณาเงินกู้มีประสิทธิภาพค่อนข้างต่ำ

2.1.7 การสงเคราะห์ครอบครัวคนพิการ

แม้ในกฎหมายของกองทุนจะมีการระบุหน้าที่ของกองทุนประการหนึ่งว่าต้องมีการสงเคราะห์ครอบครัวคนพิการ แต่ในกระบวนการดำเนินงานของกองทุนกลับไม่มีการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการสงเคราะห์ครอบครัวคนพิการ จึงทำให้กองทุนไม่มีการดำเนินงานในการอนุมัติเงินหรือสิ่งของที่จำเป็นให้แก่ครอบครัวคนพิการ กรณีนี้ผู้บริหารกองทุนให้เหตุผลว่า เป็นเพราะ

ฐานคิดของกองทุนเน้นเรื่องการพัฒนามากกว่าการสงเคราะห์ ประกอบการช่วยเหลือครอบครัวผู้พิการมีหน่วยงานอื่นทำหน้าที่อยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่กองทุนต้องทำงานซ้ำซ้อนอีก

2.1.8 การควบคุมและติดตามผลการใช้จ่ายเงินกองทุน

นับตั้งแต่มีการจัดตั้งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กองทุนยังไม่มีหน่วยงานภายนอกมาตรวจสอบการดำเนินงาน มีแต่หน่วยงานตรวจสอบภายในของกระทรวงที่เข้าไปตรวจสอบในบางปี สำหรับการประเมินผลโครงการที่กองทุนให้การสนับสนุน พบว่า ในระยะตั้งแต่พ.ศ.2538 ถึง 2549 ยังไม่มีการประเมินผลแผนงานและโครงการที่ได้อนุมัติแก่องค์กรภาครัฐและเอกชนอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามกองทุนมีการวิจัยประเมินผลการใช้จ่ายเงินที่อนุมัติให้กู้ยืมหนึ่งครั้งใน พ.ศ. 2546

ในด้านการติดตามผู้กู้ ปรากฏว่ามีผู้กู้เพียงร้อยละ 22.4 ระบุว่า เคยมีเจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมบ้านหลังจากได้รับเงินกู้ และในกรณีที่ผู้กู้ทำผิดสัญญาไม่ชำระเงินกู้คืนซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องรายงานสาเหตุให้คณะอนุกรรมการทราบ แต่ปรากฏว่าผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ไม่มีการรายงานสาเหตุแห่งการผิดสัญญาของผู้กู้แต่อย่างใด ส่วนเรื่องการจัดทำแผนตรวจเยี่ยมการดำเนินงานขององค์กรที่ได้รับเงินอุดหนุนกองทุนนั้น ปรากฏว่าไม่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ แต่มีการตรวจเยี่ยมเป็นบางครั้งบางคราวตามความสะดวกของเจ้าหน้าที่กองทุน ขณะที่การติดตามรายงานผลการปฏิบัติงานขององค์กรที่ได้รับเงินอุดหนุนซึ่งตามหลักการต้องติดตามรายงานทุกปี ปรากฏว่าในระยะแรกของการดำเนินงานกองทุนผู้บริหารกองทุนมิได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากนัก จนกระทั่งในปี 2549 ผู้บริหารกองทุนจึง เริ่มให้ความสำคัญและมีการติดตามมากขึ้น และใน ส่วนของการติดตามรายงานการประชุมใหญ่ งบดุลและบัญชีรายได้-รายจ่ายในรอบปีบัญชีที่ผ่านมาขององค์กรที่ได้รับเงินอุดหนุน ปรากฏว่าไม่มีการติดตามแต่อย่างใด

2.1.9 ความสามารถในการจัดการปัญหาและอุปสรรคด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติงาน

กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการมีความสามารถในการจัดการปัญหาและอุปสรรคด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากมีปัญหาในการปฏิบัติงานที่สำคัญหลายประการ ที่ทางกองทุนฯ ปล่อยให้เกิดขึ้น และพยายามแก้ไขแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ จนปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้น อันส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง และเรื้อรังจนแก้ไขได้ยาก ปัญหาเหล่านั้นได้แก่ 1) ความไม่ชัดเจนด้านนโยบายที่ทำให้ ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจในนโยบายไม่ตรงกัน 2) ปัญหาเรื่องฐานคิดของ นโยบายของกองทุนฯ ที่วางอยู่บนแนวคิดที่มองคนพิการในฐานะปัจเจกชนที่ดำรงอยู่คนเดียว 3) ปัญหาเรื่องแนวทางปฏิบัติแบบสองมาตรฐานเกี่ยวกับผู้กู้ที่ได้รับเบี้ยยังชีพ 4) ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขของผู้กู้ประกันไม่ชัดเจน และทำให้หาผู้กู้ประกันยาก

จนคนพิการเสีสิทธิในการกู้ 5) ปัญหาขาดการกำหนดแนวทางการประมาณการค่าใช้จ่ายในการใช้ประกอบอาชีพ 6) ขาดมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาการขาดสภาพคล่องอันเนื่องมาจากผู้กู้ไม่นำหนี้เงินกู้มาชำระคืน 7) ปัญหาการย้ายที่อยู่อาศัยของผู้กู้ 8) ปัญหาไม่สามารถตัดหนี้สูญออกไปจากระบบได้ และ 9) ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาและอนุมัติเงินกู้

2.2 การประเมินด้านการบริหารพัฒนาองค์กร

การประเมินด้านการบริหารพัฒนาองค์กรมี 6 ประเด็นคือ 1) การพัฒนาระบบบัญชี 2) การพัฒนาระบบสารสนเทศ 3) การพัฒนาโครงสร้างการบริหารกองทุน 4) การพัฒนากระบวนการในการปฏิบัติงาน 5) การพัฒนาบุคลากร และ 6) ความสามารถในการจัดการปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารพัฒนาองค์กร

2.2.1 การพัฒนาระบบบัญชี

ระหว่างพ.ศ. 2538 ถึง 2549 กองทุนมีการวางผังบัญชี มีระบบบัญชี มีแนวทางปฏิบัติ และกรอบเวลาในการดำเนินการไว้อย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่สามารถปฏิบัติได้ เนื่องจากปริมาณงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมีมาก โดยเฉพาะในรายละเอียดทางการเงินด้านลูกหนี้ ส่งผลให้งานเอกสารมีมาก สิ่งก็ตามคือการส่งผ่านข้อมูลทางบัญชีล่าช้า และด้วยเหตุที่จำนวนบุคลากรด้านบัญชีมีน้อยจึงทำให้ไม่สามารถบันทึกข้อมูลทางการเงินในระบบบัญชีได้ทันระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งการที่เจ้าหน้าที่บางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจและขาดความชำนาญในการทำบัญชีจึงทำให้มีความผิดพลาดในการรายงานผลการเงิน จำนวนลูกหนี้ ยอดการกู้ และการชำระเงิน

2.2.2 การพัฒนาระบบสารสนเทศ

ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกองทุนจนถึง พ.ศ. 2548 กองทุนมีการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการและผู้กู้ในรูปแบบบันทึกลงเอกสาร จัดทำเป็นแฟ้ม และสมุดขนาดใหญ่เป็นหลัก การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ เริ่มปรากฏขึ้นในปี 2549 โดยกองทุนมีการพัฒนาการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบมากขึ้น มีการรวบรวมข้อมูลบันทึกลงในคอมพิวเตอร์ และมีความพยายามในการสร้างระบบฐานข้อมูลขึ้นมา แต่ยังไม่สามารถใช้งานได้ในปีนั้น สำหรับการกระจายข้อมูลข่าวสาร กองทุนดำเนินการโดยใช้เอกสารในรูปแบบจดหมาย หนังสือ แผ่นพับ และมีการกระจายโดยอาศัยช่องทางอื่นๆ เช่น การสัมมนา ประชุม อบรม สำหรับองค์กรที่เป็นหน่วยในการช่วยกระจายข้อมูลข่าวสารของกองทุนมีสององค์กรหลักคือ สำนักงานพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และมูลนิธิและสมาคมที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ต่อมาใน พ.ศ. 2549 กองทุนจึงได้เริ่มมีการกระจายข้อมูลโดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2.2.3 การพัฒนาโครงสร้างการบริหารกองทุน

โครงสร้างการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง มีแนวโน้มกระจายอำนาจและเน้นการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆมากขึ้น รวมทั้งมีแนวโน้มจัดกลุ่มงานที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนจำนวนคณะกรรมการบริหารให้มีจำนวนน้อยลงจาก 29 คน ในปี 2541 เหลือเพียง 17 คน ในปี 2550 และมีการแบ่งแยกอำนาจในการมาตรวจสอบ ประเมินผลไปไว้กับคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน ซึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นมาตาม พ.ร.บ .ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 สำหรับโครงสร้างการบริหารกองทุนมีแนวโน้มคลี่คลายไปในทางที่มีการกระจายอำนาจมากขึ้น ทั้งในด้านการพิจารณาสนับสนุนโครงการและการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ยืม กล่าวคือการพิจารณาสนับสนุนโครงการได้กระจายอำนาจจากฝ่ายข้าราชการประจำไปสู่ตัวแทนสมาคมคนพิการต่างๆมากขึ้น และสำหรับการพิจารณาอนุมัติการกู้เงินได้กระจายอำนาจไปสู่ระดับจังหวัดมากขึ้น และการพัฒนาโครงสร้างอีกประการหนึ่ง คือ การบริหารกองทุนมีแนวโน้มที่เพิ่มความเฉพาะเจาะจงมากขึ้นในการพิจารณากลับกรองโครงการ โดยกำหนดให้มีการพิจารณาโครงการจำแนกตามประเภทของความพิการ และสำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการปฏิบัติงานของกองทุนก็มีการยกระดับจากฝ่าย เป็นกอง และมีการทำงานเป็นระบบมากขึ้นในปี 2551

2.2.4 การพัฒนากระบวนการปฏิบัติงาน

กองทุนมีการพัฒนาระเบียบหลายครั้งโดยซึ่ง เกิดขึ้นจากเหตุผลที่สำคัญ 3 ประการคือ ประการแรก เพื่อแก้ปัญหาจากการปฏิบัติงาน เช่น การกำหนดช่วงอายุในการกู้หรือคุณสมบัติผู้ค้าประกัน ประการที่สอง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เช่น การแจ้งผลการอนุมัติให้ผู้ยื่นคำร้องทราบภายในหกสิบวัน และประการที่สาม เพื่อขยายโอกาสและสิทธิเพิ่มเติมแก่ผู้พิการ เช่น การให้ผู้ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน แต่เข้าบ้านในท้องถิ่นนั้นเกิน 6 เดือน สามารถกู้ได้และการขยายวงเงินให้กู้จากสองหมื่นบาทเป็นสี่หมื่นบาท เป็นต้น

2.2.5 การพัฒนาบุคลากร

กองทุนเน้นการพัฒนาบุคลากรเฉพาะส่วนที่เป็นเจ้าหน้าที่ของกองทุน แต่ยังไม่ให้ความสนใจน้อยกับกลุ่มผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียอื่นๆ การพัฒนาบุคลากรที่ผ่านมาทำในเรื่อง การอบรมพนักงานสินเชื่อ การฝึกอบรมเกี่ยวกับระเบียบหลักเกณฑ์การให้เงินอุดหนุน โครงการและการกู้ยืมเงินของกองทุน การอบรมการวิเคราะห์โครงการ เท่าที่ผ่านมากองทุนเน้นการพัฒนาในส่วนองเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานกองทุนที่อยู่ในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขณะที่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรกลุ่มอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับจังหวัดซึ่งมีองค์ประกอบจากบุคคลที่หลากหลายทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งที่คณะอนุกรรมการชุดนี้เป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในระดับจังหวัด

2.2.6 ความสามารถในการจัดการปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารพัฒนา

ผู้บริหารกองทุนมีความสามารถในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรได้ในบางระดับ โดยปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงสร้างการบริหารและการพัฒนาระเบียบสามารถทำได้ค่อนข้างดี แต่ปัญหาในเรื่องของระบบบัญชี ระบบสารสนเทศและการพัฒนาบุคลากรยังคงมีประเด็นที่ต้องพัฒนาอีกมากในอนาคต

3. การประเมินปัจจัยส่งออก

การประเมินปัจจัยส่งออกมี 3 ด้าน คือการประเมินผลผลิต การประเมินผลลัพธ์ และการประเมินผลกระทบทางสังคม ดังรายละเอียด

3.1 การประเมินผลผลิตของกองทุน

การประเมินผลผลิตของกองทุนมี 5 ประเด็น ได้แก่ 1) โครงการขององค์การภาครัฐและเอกชนที่ได้รับเงินอุดหนุน 2) โครงการที่ดำเนินงานโดยกองทุน 3) บุคคลที่ได้รับเงินกู้ยืม 4) ครอบครัวคนพิการที่ได้รับการสงเคราะห์ และ 5) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาผลประโยชน์ของกองทุน ผลการประเมินมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 โครงการขององค์การภาครัฐและเอกชนที่ได้รับเงินอุดหนุน

ตั้งแต่มีการดำเนินงานในพ.ศ. 2538 ถึง 2549 กองทุนมีการสนับสนุนโครงการที่ดำเนินการโดยองค์การภาครัฐและเอกชนทุกปี โดยให้การสนับสนุนโครงการทั้งสิ้น 740 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 61.16 ของโครงการทั้งหมดที่เสนอมาโดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สำหรับงบประมาณที่ให้การสนับสนุนมีจำนวน 107,882,984 บาท คิดเป็นร้อยละ 59.35 ของงบประมาณที่เสนอขอมา สำหรับการกระจายของโครงการที่ให้การสนับสนุน พบว่า การสนับสนุนโครงการมีการกระจายตัวที่ไม่สมดุลระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค การสนับสนุนมีแนวโน้มกระจุกตัวในส่วนกลาง กล่าวคือโครงการประมาณเกือบครึ่งหนึ่งหรือ ร้อยละ 46.89 ของโครงการทั้งหมดมีการดำเนินการในเขตกรุงเทพมหานคร รองลงมาหรือ ร้อยละ 22.16 มีการดำเนินงานในภาคกลาง ถัดมาร้อยละ 16.62 มีการดำเนินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลำดับต่อมาหรือร้อยละ 8.78 ดำเนินงานในภาคเหนือ และลำดับสุดท้ายหรือร้อยละ 5.54 ดำเนินงานในภาคใต้

สำหรับการกระจายตัวของงบประมาณที่ได้รับอนุมัติเพื่อดำเนินงานของโครงการ ปรากฏว่า มีความเข้มข้นของการกระจุกตัวในส่วนกลางระดับค่อนข้างสูง กล่าวคือ งบประมาณของ

โครงการที่ได้รับอนุมัติประมาณสามในสี่ หรือร้อยละ 72.95 กระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร รองลงมา คือ ร้อยละ 13.47 อยู่ในภาคกลาง ร้อยละ 6.61 อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และร้อยละ 2.05 อยู่ในภาคใต้ โครงการที่มีการดำเนินงานในกรุงเทพมหานครมีค่าเฉลี่ยงบประมาณต่อโครงการสูงที่สุดทั้งงบประมาณที่เสนอขอและงบประมาณที่อนุมัติ รวมทั้งมีสัดส่วนของค่าเฉลี่ยงบประมาณที่เสนอขอกับที่ได้รับอนุมัติสูงที่สุด หรือเท่ากับ 0.630 ซึ่งสูงกว่าสัดส่วนค่าเฉลี่ยรวมของประเทศ (0.593) ขณะที่ภาคอื่น ๆ สัดส่วนของงบประมาณต่อโครงการที่ขอสนับสนุนกับที่ได้รับการอนุมัติต่ำกว่าสัดส่วนค่าเฉลี่ยภาพรวมของประเทศ โดยภาคกลางและภาคเหนือมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ 0.541 และ 0.532 ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคใต้ก็มีสัดส่วนใกล้เคียงกันและอยู่ในลำดับรั้งท้ายเท่ากับ 0.477 และ 0.426 ตามลำดับ

3.1.2 โครงการที่ดำเนินงานโดยกองทุน

โครงการที่ดำเนินงานโดยกองทุนหมายถึง โครงการที่ดำเนินการโดยสำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ(สทก.)ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ตั้งแต่การจัดตั้งกองทุนเมื่อ พ.ศ. 2538 ถึง 2549 สทก.ได้ดำเนินการโครงการโดยใช้งบประมาณจากกองทุนฯ จำนวน 17โครงการ หรือเฉลี่ยปีละ 1.5โครงการ สำหรับงบประมาณ สทก.ได้รับการอนุมัติจากกองทุนเป็นจำนวน 6,021,982 บาท เมื่อเทียบกับงบประมาณที่คณะกรรมการกองทุนฯอนุมัติให้หน่วยงานต่างๆทั้งหมด สทก.ได้รับงบประมาณคิดเป็นร้อยละ 5.58 ของงบประมาณที่สนับสนุนโครงการทั้งหมด

สัดส่วนเฉลี่ยงบประมาณต่อโครงการที่ สทก. เสนอขอการสนับสนุนกับที่ได้รับอนุมัติเท่ากับ 0.964 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดเมื่อเทียบกับหน่วยงานอื่นๆ โดยหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรในสัดส่วนมากที่สุดคือองค์กรของคนพิการซึ่งได้รับเท่ากับ 0.604 ขณะที่องค์กรเอกชนเพื่อคนพิการได้มากเป็นลำดับสามเท่ากับ 0.534 และลำดับสุดท้ายคือองค์กรภาครัฐอื่นๆ เท่ากับ 0.469

ด้านประเภทโครงการที่ สทก.ได้รับการจัดสรรงบประมาณมากที่สุดคือ การปรับปรุงแก้ไขสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่จำเป็นแก่คนพิการ ขณะที่ประเภทโครงการที่มีจำนวนโครงการมากที่สุดคือ โครงการที่เกี่ยวข้องกับฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ

3.1.3 บุคคลที่ได้รับเงินกู้ยืม

งานที่สำคัญของกองทุนประการหนึ่งคือการให้คนพิการกู้เงิน ซึ่งคณะกรรมการอนุมัติให้ผู้พิการไปประกอบอาชีพ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2539 จนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2549 มีจำนวน 52,719 สัญญากู้ หรือมีค่าเฉลี่ยการให้กู้ต่อปีเท่ากับ 4,793 สัญญากู้ต่อปี สำหรับจำนวนเงินกู้ใน

ภาพรวมระหว่างปีงบประมาณ 2539 ถึง 2549 มีเงินหมุนเวียนของกองทุนที่ให้กู้แก่คนพิการถึง 1,125,319,392 บาท

สำหรับการกระจายของบุคคลที่กู้เงินจากกองทุนในรอบ 11 ปีที่ผ่านมา ปรากฏว่าสัดส่วนของผู้กู้ที่มากที่สุดหรือร้อยละ 39.43 อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาร้อยละ 25.06 อยู่ในภาคเหนือ ลำดับสามหรือร้อยละ 18.99 อยู่ในภาคกลาง ลำดับสี่หรือร้อยละ 10.7 อยู่ในภาคใต้ และที่น้อยที่สุดหรือร้อยละ 6.36 อยู่ในกรุงเทพมหานคร

ด้านสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้เงินจากกองทุนประมาณสองในสามหรือร้อยละ 66.6 เป็นผู้ชาย ขณะที่ร้อยละ 34.4 เป็นผู้หญิง ผู้กู้เงินจากกองทุนมีอายุเฉลี่ย 46 ปี ผู้ที่อายุน้อยที่สุด 18ปี และอายุมากที่สุด 79 ปี โดยร้อยละ 30.4 มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี ผู้ส่วนใหญ่มีการศึกษาค่ำ โดยร้อยละ 55.1จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ผู้กู้สัดส่วนมากที่สุดหรือร้อยละ 34.9 มีอาชีพรับจ้าง รองลงมาประมาณหนึ่งในสี่หรือร้อยละ 24.2 มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว กล่าวโดยสรุป กองทุนฯให้กู้เฉลี่ย 4,793 สัญญาผู้ต่อปี ผู้กู้ส่วนมากอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ มีรายได้เฉลี่ย 4,279 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีการศึกษาค่อนข้างต่ำและมีอายุระหว่าง 31-50 ปี

3.1.4 ครอบครัวยุคนพิการที่ได้รับการสงเคราะห์

กองทุนไม่ได้ดำเนินการเรื่องนี้ โดยผู้บริหารกองทุนอธิบายว่ามีเหตุผล 3 ประการ ได้แก่ *ประการแรก* เกี่ยวกับปรัชญาและหลักคิดสำคัญของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนมีทิศทางที่เน้นการพัฒนาศักยภาพเพื่อให้คนพิการสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตได้ด้วยตนเองมากกว่าการสงเคราะห์โดยตรงแก่ครอบครัว ไม่ว่าจะในรูปแบบของเงินหรือสิ่งของซึ่งเป็นการกระทำที่เพียงบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ไม่สามารถสร้างศักยภาพแก่คนพิการอย่างยั่งยืนได้ แต่การสนับสนุนครอบครัวคนพิการโดยผ่านโครงการที่เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการช่วยเหลือดูแลคนพิการ จะก่อประโยชน์และสร้างผลลัพธ์ในเชิงบวกต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการมากกว่าการสงเคราะห์ *ประการที่สอง* การที่กองทุนมีงบประมาณจำกัด การเลือกดำเนินการกิจกรรมที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการโดยตรงจึงเป็นทางเลือกที่มีความสำคัญกว่าการสงเคราะห์ครอบครัว *ประการที่สาม* มีหน่วยงานอื่นของรัฐเช่น กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้ดำเนินการกิจกรรมในลักษณะการสงเคราะห์ครอบครัวอยู่บ้างแล้ว ดังนั้นกองทุนจึงไม่จำเป็นต้องกระทำหน้าที่ ซึ่งอาจซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น ขณะที่การให้เงินกู้แก่คนพิการซึ่งเป็นกิจกรรมหลักประการหนึ่งของกองทุนเป็นภาระกิจที่ไม่มีหน่วยงานใดกระทำ และกองทุนเป็นเพียงหน่วยงานเดียวในสังคมไทยที่ดำเนินงานเรื่องนี้ ซึ่งทำให้คนพิการสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้

3.1.5 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาผลประโยชน์ของกองทุน

กองทุนไม่มีการจัดกิจกรรมในการหาผลประโยชน์เข้ากองทุน เพราะคณะอนุกรรมการบริหารส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการจัดกิจกรรมเหล่านั้น โดยเห็นว่าการจัดกิจกรรมหาผลประโยชน์เข้ากองทุนเป็นเรื่องที่ไม่คุ้มค่าและมีความยากลำบาก ไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินการ ผู้บริหารกองทุนมีความเห็นว่าทางเลือกในการหาประโยชน์เข้ากองทุนที่สำคัญในอนาคตคือ การผลักดันให้รัฐบาลจัดสรรภาษีจกสินค้าและบริการที่เป็นเหตุแห่งความพิการ ซึ่งจะทำให้ได้ผลประโยชน์เข้ากองทุนมากกว่าการจัดกิจกรรมหาเงินในรูปแบบอื่นๆ

3.2 การประเมินด้านผลลัพธ์ของกองทุน

การประเมินผลลัพธ์ของกองทุนมี 6 ประเด็น คือ 1) ความพึงพอใจของผู้รับบริการ 2) ลักษณะการใช้เงินของกลุ่มเป้าหมาย 3) ความมั่นคงในอาชีพและรายได้ของกลุ่มเป้าหมาย 4) ความตระหนักในคุณค่าของตนเองของกลุ่มเป้าหมาย 5) การมีบทบาทในครอบครัวของกลุ่มเป้าหมาย และ 6) การมีบทบาทในชุมชนของกลุ่มเป้าหมาย ดังรายละเอียด

3.2.1 ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ในภาพรวมผู้รับบริการทุกกลุ่มจากกองทุนพึงพอใจต่อการบริการที่ได้รับ โดยผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเกือบทั้งหมดหรือร้อยละ 95.5 พึงพอใจต่อการบริการของกองทุน ขณะที่ส่วนน้อยหรือร้อยละ 4.5 ไม่พึงพอใจต่อการบริการของกองทุน ด้านผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการที่จัดโดยหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนเกือบทั้งหมดหรือร้อยละ 95.6 พึงพอใจต่อโครงการที่เข้าร่วมระดับมาก ขณะที่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์กรที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานโครงการจากกองทุนประมาณสองในห้า หรือร้อยละ 38.1 ระบุว่า มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่มาก รองลงมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันหรือร้อยละ 30.2 ระบุว่า มีความพึงพอใจค่อนข้างมาก

3.2.2 ลักษณะการใช้เงินของกลุ่ม เป้าหมาย

การประเมินว่าผลลัพธ์ของกองทุนมีทิศทางในเชิงบวกหรือเชิงลบ ตัวชี้วัดตัวหนึ่งที่ใช้ในการประเมินคือการใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งพบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ของกองทุนทั้งผู้กู้และองค์กรที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของกองทุน โดยผู้กู้เกือบทั้งหมดหรือร้อยละ 94.9 ระบุว่า ตนเองใช้เงินที่กู้จากกองทุนไปประกอบอาชีพ และอีกร้อยละ 5.1 ระบุว่า ไม่ได้ใช้ในการประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามนอกจากจะใช้เงินในการประกอบอาชีพแล้วผู้กู้บางส่วนยังใช้เงินที่ยืมจากกองทุนไปในทางอื่นด้วย โดยร้อยละ 7.4 ระบุว่า นำเงินที่ได้จากการยืมไปซื้อของใช้ส่วนตัว ร้อยละ 4.5 ระบุว่านำไปใช้หนี้เงินกู้ที่ได้ยืม

จากที่อื่นๆ มีถึงร้อยละ 15.8 ที่นำเงินไปให้พ่อแม่หรือบุตรใช้ มีอีกร้อยละ 11.4 ที่นำเงินไปให้คู่สมรส และอีกร้อยละ 4.0 ที่นำเงินไปให้เพื่อนหรือญาติใช้ และสำหรับการใช้งบประมาณขององค์กรที่ได้รับเงินอุดหนุนในการดำเนินงานโครงการ ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 57.1 ระบุว่าสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการทั้งหมด

3.2.3 ความมั่นคงในอาชีพและรายได้ของกลุ่มเป้าหมาย

สิ่งที่บ่งบอกถึงความมั่นคงในอาชีพคือความบ่อยครั้งในการเปลี่ยนแปลงอาชีพ หากบุคคลใดเปลี่ยนอาชีพบ่อยครั้งย่อมแสดงว่าบุคคลนั้นมีความมั่นคงในอาชีพต่ำ ภาพรวมของกลุ่มเป้าหมายคือส่วนใหญ่ไม่เป็นอาชีพ มีอาชีพก่อนข้างมั่นคง และมีรายได้เพียงพอในการดำรงชีวิต แต่ส่วนน้อยเท่านั้นที่มีรายได้สม่ำเสมอ กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่หรือร้อยละ 52.5 ระบุว่ายังไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพตั้งแต่กู้ยืมเงินมาลงทุน ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 52.2 ระบุว่า มีรายได้เพียงพอ แต่ร้อยละ 56 ระบุว่า มีรายได้ไม่สม่ำเสมอ ส่วนอีกร้อยละ 44.0 ที่ระบุว่าตนเองมีรายได้สม่ำเสมอ โดยผู้ถูกภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ระบุว่ารายได้ไม่สม่ำเสมอมีสูงที่สุดหรือสูงถึงร้อยละ 67.7 ขณะที่ภาคเหนือต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ

3.2.4 ความตระหนักในคุณค่าของตนเองของกลุ่มเป้าหมาย

ความตระหนักในคุณค่าของตนเองเป็นตัวบ่งชี้อีกประการหนึ่งที่บ่งบอกถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของกองทุน จากการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนใหญ่มีความตระหนักในคุณค่าของตนเองมากขึ้นภายหลังการได้รับเงินกู้ กล่าวคือผู้ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 68.0 ระบุว่า ตนเองรู้สึกมีความหมายและความสำคัญมากขึ้นภายหลังได้รับเงินกู้และผู้ที่อยู่อาศัยในภาคเหนือระบุว่ามีความรู้สึกที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 65.9 รู้สึกว่าตนเองมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากขึ้นและผู้ที่อยู่อาศัยในภาคเหนือมีความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องนี้มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ และผู้ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 68.4 ระบุว่าตนเองรู้สึกที่สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้นและผู้ภาคเหนือมีมากที่สุดเช่นเดียวกัน

3.2.5 การมีบทบาทในครอบครัวของกลุ่มเป้าหมาย

การแสดงบทบาทในครอบครัวนับว่าเป็นเรื่องสำคัญอีกประการหนึ่งของผู้พิการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพวกเขามีส่วนในการรับผิดชอบครอบครัวในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว จากการประเมินพบว่าผู้พิการมีบทบาทในครอบครัวมากขึ้นภายหลังที่ได้รับเงินกู้จากกองทุนทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านการให้คำปรึกษาแก่สมาชิกในครอบครัว และด้านการช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัว โดยร้อยละ 33.5 มีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในครอบครัวมากขึ้นและผู้ถูกในภาคกลางมีบทบาทด้านเศรษฐกิจในครอบครัวเพิ่มขึ้นสูงที่สุด ร้อยละ 31.2 มีบทบาทในการให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวมากขึ้นและผู้ภาคกลางมีบทบาทเรื่องนี้เพิ่มขึ้นมากที่สุด และผู้ถูกร้อยละ

27.7 ระบุว่าตนเองมีบทบาทในการช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวให้มีอาชีพเพิ่มขึ้นภายหลังที่ได้รับเงินกู้และ ผู้กู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีบทบาทเรื่องนี้มากที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น

3.2.6 การมีบทบาทในชุมชนของกลุ่มเป้าหมาย

นอกจากจะมีบทบาทในครอบครัวแล้ว ผลลัพธ์จากการดำเนินงานของกองทุนอีกประการหนึ่งคือการทำให้ผู้พิการมีบทบาทในชุมชนเพิ่มมากขึ้น โดยผู้พิการร้อยละ 11.0 ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งไปดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในกลุ่ม หรือชมรม หลังจากได้รับเงินกู้จากกองทุน และผู้กู้ในภาคกลางมีบทบาทในเรื่องนี้มากที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ อีกทั้งผู้พิการร้อยละ 2.4 ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งเป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาขององค์การทางสังคม วัด หรือโรงเรียน รวมไปถึง ร้อยละ 2.9 เคยได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งให้เป็นกรรมการหมู่บ้านหรือกรรมการชุมชนภายหลังการกู้เงินและผู้พิการในภาคเหนือเข้าไปมีบทบาทในเรื่องนี้มากที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ

3.3 การประเมินผลกระทบทางสังคม

การประเมินผลกระทบทางสังคมมี 5 ประเด็น คือ 1) การยอมรับจากครอบครัว 2) การยอมรับจากชุมชน 3) การสร้างงานในชุมชน 4) การสร้างทุนทางสังคม และ 5) ความคุ้มค่าทางสังคมของกองทุน ดังรายละเอียด

3.3.1 การยอมรับจากครอบครัว

ผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของกองทุนในเรื่องแรกคือการทำให้ผู้พิการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้รับการยอมรับจากครอบครัวเพิ่มขึ้นหรือไม่ ซึ่งพบว่าคนพิการประมาณเกือบครึ่งได้รับการยอมรับจากครอบครัวเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับเงินกู้ทั้งในด้านความคิดเห็น การกระทำที่พึ่งตนเอง และการกระทำที่ช่วยเหลือผู้อื่น โดยผู้กู้ร้อยละ 42.7 ระบุว่าได้รับการยอมรับความคิดเห็นจากครอบครัวเพิ่มขึ้นและผู้กู้ในภาคเหนือได้รับการยอมรับความคิดเห็นจากครอบครัวเพิ่มขึ้นมากที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ อีกทั้ง ผู้กู้ร้อยละ 46.4 ระบุว่าได้รับการยอมรับจากครอบครัวในการกระทำที่พึ่งตนเองมากขึ้น รวมไปถึง ร้อยละ 35.4 ระบุว่า ครอบครัวให้การยอมรับการกระทำที่ช่วยเหลือผู้อื่นของผู้พิการมากขึ้นภายหลังที่ได้รับเงินกู้และผู้กู้ในภาคกลางได้รับการยอมรับจากครอบครัวต่อในเรื่องนี้มากที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น

3.3.2 การยอมรับจากชุมชน

สำหรับผลกระทบทางสังคมในเรื่องที่สองคือการยอมรับจากชุมชน ซึ่งพบว่า หลังจากได้รับเงินกู้จากกองทุน คนพิการประมาณเกือบครึ่งได้รับยอมรับจากชุมชนมากขึ้นทั้งในเรื่องความสามารถในการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม และการมีบทบาทในกิจกรรมทาง

ลังคม โดยร้อยละ 48.5 ระบุว่า ได้รับการยอมรับจากชุมชนต่อการพึ่งตนเองเพิ่มขึ้นและผู้ในภาคใต้ได้รับการยอมรับจากชุมชนในเรื่องนี้มากที่สุด ร้อยละ 45.8 ระบุว่าได้รับการยอมรับจากชุมชนต่อความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมเพิ่มขึ้นและผู้กู่ในภาคใต้ได้รับการยอมรับในเรื่องนี้มากที่สุด และร้อยละ 43.7 ระบุว่าได้รับการยอมรับให้มีบทบาททางสังคมจากประชาชนทั่วไปเพิ่มขึ้นและผู้กู่ในภาคใต้ได้รับการยอมรับในเรื่องนี้มากที่สุดเช่นเดียวกัน สำหรับรูปธรรมของการยอมรับจากชุมชนคือการได้รับเลือกเป็นกรรมการชุมชนภายหลังได้รับเงินกู่ซึ่งมีผู้กู่ร้อยละ 1.9 ที่ได้รับการเลือกให้เป็นกรรมการชุมชน

3.3.3 การสร้างงานในชุมชน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นอีกประการหลังจากผู้พิการได้รับเงินกู่คือการสร้างงาน ซึ่งพบว่าคนพิการประมาณครึ่งหนึ่งสามารถสร้างงานให้ตนเองได้อย่างมั่นคงหลังจากได้รับเงินกู่ ประมาณหนึ่งในสามสามารถสร้างงานค่อนข้างมั่นคงให้สมาชิกในครอบครัว แต่มีไม่มากนักที่สามารถสร้างงานให้กับบุคคลอื่นในชุมชน โดยผู้กู่ร้อยละ 49.4 สามารถสร้างงานให้ตนเองได้ค่อนข้างมั่นคงและผู้กู่ภาคเหนือสามารถสร้างงานให้ตนเองมากที่สุด ลักษณะของผู้กู่ที่สามารถสร้างงานให้ตนเองได้อย่างค่อนข้างมั่นคง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 ถึง 50 ปี มีการศึกษาระดับมัธยมต้นขึ้นไป ก่อนกู่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว อาชีพที่สร้างงานให้ได้ค่อนข้างมั่นคงคือ ค้าขาย รับจ้าง บริการ และเกษตร และผู้กู่ประมาณหนึ่งในสามหรือร้อยละ 35 ระบุว่าตนเองสามารถสร้างงานให้สมาชิกในครอบครัวได้อย่างค่อนข้างมั่นคงและภาคใต้มีส่วนมากที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ และอีกร้อยละ 4.1 ระบุว่าตนเองสามารถสร้างอาชีพให้ผู้อื่นในชุมชนได้

3.3.4 การสร้างทุนทางสังคม

การสร้างทุนทางสังคมเป็นผลกระทบอีกประการหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของกองทุน พบว่า ผู้กู่ประมาณหนึ่งในสิบสามารถสร้างทุนทางสังคมในมิติกลุ่มและเครือข่ายได้เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับเงินกู่ และประมาณสามในสิบสามารถสร้างทุนทางสังคมในมิติกความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกัน และมีมิติกการมีบรรทัดฐานที่เกื้อกูลซึ่งกันและกันเพิ่มขึ้น โดยผู้กู่ร้อยละ 7.7 มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมภายหลังได้รับเงินกู่และผู้กู่ภาคเหนือกับภาคกลางเคยมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ นอกจากนั้นผู้กู่ ร้อยละ 10.5 ระบุว่าตนเองเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมภายหลังที่ได้รับเงินกู่ และร้อยละ 9 ระบุว่า เป็นผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มหรือชมรมภายหลังได้รับเงินกู่ ผู้กู่อีกบางส่วนหรือร้อยละ 5.3 ระบุว่า เคยมีส่วนร่วมในการจัดตั้งเครือข่ายภายหลังได้รับเงินกู่ สำหรับด้านความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งของทุนทางสังคม พบว่าผู้กู่ร้อยละ 32.3 ได้รับความเชื่อถือจากคนพิการ

ด้วยกันมากขึ้น และในองค์ประกอบบรรทัดฐานการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พบว่า ผู้กู้ ร้อยละ 27.3 ระบุว่าคนพิการช่วยเหลือกันมากขึ้นหลังได้รับเงินกู้

3.3.5 ความคุ้มค่าทางสังคมของกองทุน

ความคุ้มค่าทางสังคมเป็นการประเมินถึงประโยชน์ของกองทุนที่กลุ่มเป้าหมายได้รับซึ่งกองทุนมีความคุ้มค่าทางสังคมค่อนข้างมาก เพราะ กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 64.5 ระบุว่ากองทุนฯ มีประโยชน์จริงต่อตนเองและครอบครัว ร้อยละ 58.5 เห็นว่าความช่วยเหลือที่ได้จากกองทุนฯ สามารถบรรเทาความเดือดร้อนของตนเองและครอบครัวได้ ร้อยละ 57.0 เห็นว่าความช่วยเหลือที่ได้จากกองทุนฯ ทำให้ตนเองสามารถพึ่งตนเองได้ ร้อยละ 52.4 เห็นว่าความช่วยเหลือที่ได้จากกองทุนฯ ทำให้ตนเองมีศักดิ์ศรีและได้รับการยอมรับจากสังคมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 65.7 ระบุว่า ได้ประโยชน์จากโครงการ ร้อยละ 47.2 ระบุว่า การเข้าร่วมโครงการทำให้รู้จักคนและมีเครือข่ายเพิ่มขึ้นในระดับมาก และร้อยละ 43.8 ระบุว่า การเข้าร่วมโครงการทำให้รู้สึกมีศักดิ์ศรีและได้รับการยอมรับจากสังคมเพิ่มขึ้นในระดับมาก

อภิปรายผลและเสนอแนะ

จากผลของการประเมินผลดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และเสนอแนะข้อที่กองทุนสมควรที่จะทำการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้การทำงานในระยะต่อไปได้เป็นไปตามหลักการและบรรทัดปฏิบัติผล ดังนี้

1) ควรมีการทบทวนเกี่ยวกับนโยบายการให้กู้ยืมเงิน กรณีเงื่อนไขการกู้ยืมเงินที่ผู้กู้จะต้องไม่รับเบี้ยยังชีพ จากข้อเท็จจริงในปัจจุบันมีผู้พิการมากกว่าครึ่งที่ทั้งกู้เงินและรับเบี้ยยังชีพไปพร้อมๆกันและบางจังหวัดมีกว่าสามในสี่ กองทุนไม่อาจให้สถานะเช่นนี้ดำเนินการต่อไปเพราะจะทำให้เกิดการปฏิบัติที่มีสองมาตรฐาน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อปรัชญาและการบริหารของกองทุน สำหรับทางเลือกของนโยบายอาจมีดังนี้

ทางเลือกที่ 1 ยืนยันนโยบายเดิม คือ ผู้พิการที่กู้เงินได้ต้องไม่รับเบี้ยยังชีพ หากยืนยันหลักการนี้ สิ่งที่กองทุนต้องดำเนินการต่อคือ การสำรวจว่าคนพิการผู้ใดบ้างที่รับเบี้ยยังชีพไม่ว่าจะเป็นก่อนหรือหลังการได้รับเงินกู้ จากนั้นดำเนินการทวงเงินคืนโดยทันทีและอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามทางเลือกนี้อาจสร้างผลกระทบ คือ ผู้ปฏิบัติในระดับพื้นที่อาจไม่เต็มใจในการปฏิบัติเนื่องจากจะต้องเผชิญหน้ากับคนพิการและอาจได้รับแรงกดดันทางสังคมว่าขาดความเมตตาต่อคนพิการ แต่หากปฏิบัติได้ก็เท่ากับเป็นการสร้างมาตรฐานให้กับหลักการที่กองทุนสร้างขึ้นมา

ทางเลือกที่สอง เปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่ โดยให้สิทธิคนพิการในการกู้ยืมไม่ว่าจะรับหรือไม่รับเบี้ยยังชีพก็ตาม ทางเลือกนี้ ผลทางบวกคือ ลดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ปฏิบัติกับคน

พิการ และเป็นการขยายสิทธิให้กับคนพิการเข้าถึงทรัพยากรมากขึ้น แต่ผลทางลบคือเกิดการซ้ำซ้อนในการให้สิทธิและผู้บริหารกองทุนในอดีตอาจได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ได้ว่ากำหนดนโยบายโดยไม่รอบคอบ

2) ควรมีการกระจายอำนาจในการพิจารณาอนุมัติโครงการไปยังส่วนภูมิภาค เนื่องจากตลอดระยะเวลา 11 ปี ที่ผ่านมาโครงการส่วนใหญ่ทั้งในด้านจำนวนและงบประมาณโครงการกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขณะที่ในส่วนภูมิภาคมีน้อยมาก การดำเนินการกระจายอำนาจทำได้โดย ชั้นแรก กองทุนและสมาคมใหญ่ที่อยู่ในส่วนกลางจัดโครงการสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาคม ชมรม และกลุ่มในส่วนภูมิภาค โดยจัดอบรมการเขียนโครงการ การเสนอโครงการ การดำเนินงาน และการประเมินผลโครงการ แก่องค์กรในภูมิภาค ต่อมาเมื่อองค์กรในภูมิภาคเสนอโครงการ สมาคมในส่วนกลางควรลดการเสนอโครงการของหน่วยงานตนเองตามอัตราส่วนที่เหมาะสมเพื่อเปิดโอกาสให้โครงการที่เสนอโดยองค์กรในส่วนภูมิภาคได้มีโอกาสรับการพิจารณาอนุมัติมากขึ้น ถัดจากนั้นคณะกรรมการกองทุนฯ ควรจัดตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาโครงการในภูมิภาคต่างๆ โดยในขั้นต้นอาจตั้งภาคละหนึ่งอนุกรรมการและไม่จำเป็นต้องแยกตามประเภทความพิการ เช่น ภาคเหนือตั้งที่จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งที่จังหวัดขอนแก่น ภาคกลางยังคงใช้คณะอนุกรรมการส่วนกลาง ภาคใต้ตั้งที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อตั้งคณะอนุกรรมการประจำภาคแล้ว ก็ให้หน่วยงานในภาคนั้นเสนอโครงการต่อคณะอนุกรรมการประจำภาค สำหรับงบประมาณซึ่งปัจจุบันมีการจัดสรรประมาณปีละ 25 ล้านบาท ควรจัดสรรเพิ่มเป็นอย่างน้อย 30 ล้านบาท โดยจัดสรรตามประเภทความพิการแบบเดิม 5 ประเภทๆละ 4 ล้านบาทเหมือนเดิม รวม 20 ล้านบาท และสำหรับส่วนกลาง 4 ล้านบาท โดยระยะแรกการพิจารณาโครงการยังคงรักษาแบบแผนเดิมไว้ ขณะเดียวกันก็จัดสรรไปยังภูมิภาคละ 2 ล้านบาท รวม 6 ล้านบาท โดยการจัดตั้งคณะอนุกรรมการส่วนภูมิภาคควรดำเนินการจัดตั้งให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

3) ควรปรับโครงสร้างของคณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการประจำจังหวัด โดยลดจำนวนบุคคลให้มีไม่เกิน 20 คนต่อจังหวัด เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน รวมทั้งควรให้มีตัวแทนคนพิการอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของคณะอนุกรรมการ และในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการควรคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายให้มีความใกล้เคียงกัน

4) กองทุนควรมีการขยายแหล่งทุน โดยกำหนดขนาดสถานประกอบการที่ส่งเงินสทบเข้ากองทุนให้มีขนาดเล็กลง จากเดิมที่มีขนาด 200 คน ควรลดลงเป็นขนาด 150 คน และ 100 คน ตามลำดับช่วงเวลา ซึ่งอาจกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในประมาณ 5 ปี นับ

จัดทำแผนสามารถทำได้สองแนวทางคือ แนวทางแรกส่วนกลางเป็นผู้วางกรอบของแผนอย่างกว้างๆและมอบให้ทางจังหวัดใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ หรือแนวทางที่สองให้แต่ละจังหวัดจัดทำแผนการขอกู้เงินล่วงหน้าอย่างน้อยหนึ่งปีส่งให้ส่วนกลางพิจารณา

8) การพิจารณาเงินกู้ ควรมีหลักการสำคัญประกอบการพิจารณา 3 ประการ

ประการแรก ในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ จะต้องไม่พิจารณาแต่เพียงความเป็นไปได้ของอาชีพ และสภาพ/ระดับของความพิการของผู้ยื่นกู้เท่านั้น แต่จะต้องคำนึงถึงบริบทของครอบครัวของคนพิการผู้ยื่นกู้เป็นสำคัญอีกด้วย เช่น หากในครอบครัวของคนพิการผู้ยื่นขอเงินมีพี่สาว/พ่อ/แม่ ชอบเล่นการพนันเป็นนิสัยจนเป็นหนี้สินล้นพ้นตัว หรือพี่ชาย/พ่อชอบกินเหล้ามาทั้งวัน ซึ่งเจ้าหน้าที่ของกองทุนฯ ควรจะนำบริบทของครอบครัวของคนพิการเหล่านี้มาใช้ในการพิจารณาเพื่อประกอบการอนุมัติเงินกู้ด้วย

ประการที่สอง เมื่อพบว่า คนพิการผู้ยื่นความจำนงค์ขอเงินมีความพิการในระดับรุนแรงที่ไม่น่าจะประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีนี้ก็ไม่ควรตัดสิทธิของคนพิการเสียทีเดียว แต่จะต้องพิจารณาดูด้วยว่า หากคนพิการนำเงินไปประกอบอาชีพแล้ว (เช่น ชุบ่อเลี้ยงปลา) จะมีสมาชิกอื่นภายในครอบครัวที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพได้หรือไม่ ซึ่งหากพบว่าสมาชิกในครอบครัวคอยช่วยเหลือการประกอบอาชีพของคนพิการได้ก็ควรให้สิทธิแก่คนพิการนั้นกู้ยืมเงินกองทุนได้

ประการที่สาม โดยทั่วไปที่ผ่านมากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจะไม่ให้คนพิการรุนแรงที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้เป็นผู้กู้ ขณะเดียวกันก็ไม่อนุญาตให้ผู้ปกครองของคนพิการกู้ อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กองทุนฯ ไม่ให้สิทธิแก่คนปัญญาอ่อนหรือคนพิการทางจิตผู้ ทั้งๆ ที่คนกลุ่มนี้จะต้องมีผู้ปกครองดูแล ในขณะที่ผู้ปกครองของคนพิการระดับรุนแรงต่างตกอยู่ในสภาวะลำบาก และต้องการความช่วยเหลือทางด้านอาชีพ ถ้าหากไปกำหนดมิให้คนปัญญาอ่อนกู้ ผู้ปกครองก็จะไม่มีสิทธิเข้าถึงสวัสดิการเงินกู้ได้ด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ ในการให้บริการด้านเงินกู้ยืมแก่คนพิการนั้น ควรจะครอบคลุมถึงผู้ปกครองด้วย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรให้บริการเงินกู้แก่ผู้ปกครองของคนพิการที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ด้วย เนื่องจากผู้ปกครองที่ทำหน้าที่เป็นผู้แบกรับภาระดูแลคนพิการนั้น ถือว่าเป็นการปฏิบัติภารกิจสำคัญให้แก่สังคม ดังนั้นการให้สวัสดิการเงินกู้แก่ผู้ปกครองคนพิการ จึงเป็นการเสริมสร้างกำลังขวัญให้แก่พวกเขา และขณะเดียวกันก็เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของพวกเขาอีกทางหนึ่งด้วย

9) เพิ่มประสิทธิภาพในการพิจารณาเงินกู้ โดยกำชับผู้ปฏิบัติจัดทำแผนการดำเนินงานประจำปีของกองทุนทุกปี กำชับให้ปฏิบัติตามมาตรฐานและแนวทางการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด และครบถ้วน โดยต้องไปเยี่ยมบ้านผู้ที่เสนอขอกู้ทุกราย ถ่ายรูปและซักประวัติโดยละเอียด กำชับ

เรื่องความรวดเร็วในการดำเนินการ โดยระยะเวลาในการพิจารณาเงินกู้ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงการนัดมารับเงินต้องทำให้เสร็จสิ้นภายในสองเดือนตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการปฏิบัติงาน

10) หน่วยให้บริการส่วนภูมิภาค จำเป็นที่จะต้องมีบุคลากรรองรับหน้าที่ทางการเงินและบัญชีเป็นการเฉพาะ เพื่อรับผิดชอบงานทางการเงินและบัญชี ตลอดจนการประสานงานกับส่วนกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดส่งเอกสารหลักฐานทางการเงิน สาเหตุสำคัญที่ต้องให้มีบุคลากรดูแลเฉพาะด้าน ก็เพราะปริมาณงานมีมาก และมีรายละเอียดที่ต้องคอยตรวจสอบมาก เนื่องจากเป็นงานเอกสารหลักฐานทางการเงินที่สำคัญ บุคคลที่มาทำหน้าที่นี้ จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความสามารถทางบัญชีและเห็นความสำคัญในการจัดเก็บและจัดส่งเอกสารหลักฐานทางการเงิน

11) ควรพิจารณาจ้างหน่วยงานภายนอก (Outsource) เข้ามาสร้างระบบบัญชีของกองทุน โดยเฉพาะการให้เข้ามาจัดทำบทางการเงิน เช่น งบดุล งบรายได้ค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบัญชีลูกหนี้ของกองทุน

12) กองทุนควรมีการพัฒนาาระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ทั้งในการจัดระบบรวบรวมข้อมูลข่าวสารและการจัดการความรู้ โดยการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาเทคโนโลยี สร้างระบบฐานข้อมูล การผลิตเอกสารทางวิชาการ ส่งเสริมให้มีการจัดสร้างระบบการจัดการความรู้ภายในองค์กร และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ข่าวสารกระจายไปถึงคนพิการได้อย่างรวดเร็ว ครอบคลุมและทั่วถึง ช่องทางที่กองทุนสามารถเผยแพร่ข่าวสารต่างๆอาจทำได้โดยสนับสนุนให้สมาคมและมูลนิธิจัดทำโครงการผลิตรายการสารคดี หรือข่าวสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับคนพิการให้มากขึ้น

13) กองทุนควรมีการพัฒนาบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง โดยในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ควรอบรมเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาและสิทธิของคนพิการ การพิจารณาสินเชื่อ การติดตามหนี้สิน การจัดกิจกรรมเพื่อหาประโยชน์เข้าสู่กองทุน การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินโครงการเบื้องต้น การจัดการความรู้ การวิจัย ความรู้เกี่ยวกับสภาวะทางความคิดและพฤติกรรมของผู้พิการ และการจัดทำแผนปฏิบัติงาน สำหรับกลุ่มคณะกรรมการและอนุกรรมการ ควรจัดให้มีการสัมมนาประจำปีเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาและสิทธิของคนพิการ กฎหมาย นโยบาย ระเบียบ ต่างๆ รวมทั้งการจัดสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของคณะอนุกรรมการทั้งส่วนกลางและต่างจังหวัด

14) การพิจารณาโครงการจะต้องมีความระมัดระวังในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน เนื่องจากในปัจจุบันมีตัวแทนของสมาคมต่างๆที่ขึ้นขอเสนอโครงการเข้าไปดำรงตำแหน่งอนุกรรมการตามประเภทความพิการซึ่งมีหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติโครงการด้วย ดังนั้นเพื่อความเป็นธรรมและ

โปร่งใสผู้ทีเข้ามาเป็นอนุกรรมการควรลาออกจากตำแหน่งบริหารของสมาคมทีตนเองสังกัดอยู่และ ไม่ควรเป็นผู้รับผิชอบโครงการทีเสนอเข้ามา

15) กองทุนควรจัดประกวดโครงการและให้รางวัลแก่โครงการทีมีผลการปฏิบัติงานดี เพื่อเป็นการกระตุ้นให้องค์กรทีได้รับการสนับสนุนเกิดการแข่งขัน อันนำไปสู่การมีประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานและเกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้นมา

16) ภายหลังจากให้เงินกู้กองทุนควรมีการติดตามและหนุนช่วยกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็น ระบบ โดยอาจให้แต่ละจังหวัดจัดตั้งคณะทำงานในการติดตามผู้กู้ เพื่อให้คำแนะนำ คำปรึกษา และการช่วยเหลือทีจำเป็นอื่น ๆ ในการทำให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ในการนี้ กองทุนควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการให้กับจังหวัดด้วย กองทุนควรจัดทำโครงการ การเรียนรู้ระหว่างผู้พิการอย่างต่อเนื่อง โดยเชิญผู้พิการทีประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และการใช้ชีวิต เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดประสบการณ์ แก่คนพิการอื่น ๆ

17) เนื่องจากในบางพื้นที่ บุคคลทั่วไปยังมีทัศนคติไม่ถูกต้องเกี่ยวกับคนพิการ และแม้แต่ บุคคลในครอบครัวของบางพื้นที่ก็มีความรู้สึกลัวอายหากมีสมาชิกในครอบครัวพิการ กองทุน ควรส่งเสริมโครงการทีสร้างทัศนคติถูกต้องแก่ประชาชน โดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัวของผู้ พิการ ว่าความพิการไม่ใช่ความอาย แต่เป็นเงื่อนไขทางกายและจิตของมนุษย์ทีอาจจะเกิดกับใคร ก็ได้ และเมื่อเกิดขึ้นกับครอบครัวใดแล้ว สมาชิกในครอบครัวก็ควรช่วยเหลือ ส่งเสริม และ เอื้ออำนวยให้พวกเขาพัฒนาศักยภาพเพื่อให้การดำเนินชีวิตของพวกเขาไม่ภาวะใกล้เคียงหรือ เหมือนกับคนทีไม่พิการ และต้องยึดถือว่ “คนพิการคือหุ้นส่วนทางสังคมทีเท่าเทียมกันกับคนทุก คน” และควรสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนทั่วไปว่ การทีสังคมให้สิทธิแก่คนพิการนั้น เนื่องจกสังคมต้องสร้างเงื่อนไขและโอกาสให้คนพิการได้สามารถใช้เสรีภาพและอิสระภาพได้เท่า เทียมกับคนทั่วไป อันเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงควมมีอารยะของสังคมนั้น

เอกสารอ้างอิง

กมลพรรณ พันพั้ง และ ชัยวัชณ์ หน่อรัตน์ 2546. บริการกู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคน

พิการ. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและ ผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร.

กฤตยา อาชวนิจกุล และ ปราโมทย์ ประสาทกุล 2548. (บรรณาธิการ). ประชากรของ ประเทศ

ไทย ฌ พ.ศ. 2548. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

กองบริหารกองทุน 2549. *การอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ 3 กองทุน เพื่อการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. เอกสารประกอบการอบรม กองบริหารกองทุน สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2550. *แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ.2550-2554*.

กรุงเทพมหานคร: บริษัทศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ 2540. *หลักเกณฑ์การให้เงินอุดหนุนแก่องค์กรที่ดำเนินงาน*. ลงนามโดยนายอำพล สิงห์โกวินท์ อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ 2540 (26 มิถุนายน).

คำสั่งคณะกรรมการบูรณาการการดำเนินงานด้านคนพิการ ที่ 10/2549 เรื่อง *แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ.2550-2554* ลงนามโดย นายวัลลภ พลอยทับทิม ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2549.

เจนจิรา เทศทิม 2546. “การศึกษาสถานภาพงานวิจัยด้านบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในประเทศไทย” *สารวิจัย*, ปีที่ 1 ฉบับที่ 4, หน้า 2

ประกาศของคณะกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เรื่อง *หลักเกณฑ์การให้เงินอุดหนุนแก่องค์กรที่ดำเนินงาน*. วันที่ 26 มิถุนายน 2540.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2534. *เอกสารการสอนชุดวิชา การบัญชีรัฐบาล การบัญชีกองทุน และการบัญชีเฉพาะกิจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

รายงานการประชุม. *คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการประจำจังหวัดเชียงราย ครั้งที่ 2/2549* วันที่ 7 ธันวาคม 2549.

ระเบียบคณะกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้กู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2542. ลงนามโดย นายอิระวัชร จันทร์ประเสริฐ อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ ในฐานะประธานคณะกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ลงวันที่ 3 กันยายน 2542.

ระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ว่าด้วยการจัดหาผลประโยชน์และการใช้จ่ายเงินของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2536 ข้อ 12 วงเล็บ 3.

ระเบียบคณะกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้กู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2547 ลงนามโดยนาง

พนิตา คำภู ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ ในฐานะประธานคณะกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2547.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ 2548. *คู่มือการประเมินผลการปฏิบัติงานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ*. <http://www.opdc.go.th/>

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการรางวัลคุณภาพแห่งชาติ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ 2547.

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ 2547. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. 2547. *คนพิการ... ชีวิตกำหนดได้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2546. *รายงานผลการดำเนินงานกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการประจำปี 2545*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ 2546. *ทำเนียบหน่วยงานและองค์กรที่ปฏิบัติงานด้านคนพิการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ 2548. *มาตรฐานและแนวทางปฏิบัติกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : บริษัทศรี เมืองการพิมพ์, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ. 2550. *รายงานผลการดำเนินงานกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ*. ปีงบประมาณ 2550. กรุงเทพมหานคร.

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ และ อัครพรธม ขวัญชื่น. 2546 “วิถีชีวิตและสวัสดิการของคนพิการทางกาย” *สารวิจัย*, ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม หน้า 2.

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ และ อัครพรธม ขวัญชื่น. 2548. “ครอบครัวคนพิการทางสติปัญญาในจังหวัดพัทลุง” *สารวิจัย*, ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กุมภาพันธ์ หน้า 2.

หลักฐานประกอบการกั้ยืมก่อน พ.ศ. 2542 มีการกำหนดเป็น คำสั่งคณะอนุกรรมการบริหาร
กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ที่ 1/2538 เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการ
กั้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟู สมรรถภาพคนพิการ.

Buckley, W. (1967). *Sociology and Modern System Theory*. New Jersey: Prentice-Hall.

Burack, E. H. (1975). *Organization Analysis: Theory and Applications*. Illinois: The Dryden
Press.

Daft, R. L. (1998). *Organization Theory and Design*. Ohio: South-Western College.

Jones, G. R. (1998). *Organizational Theory: Text and Cases*. Massachusetts: Addison-Wesley.

Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *The Balanced Scorecard*. Massachusetts: Harvard
Business School.

Mintzberg, H. (1989). *Mintzberg on Management*. New York: The Free Press.

Pfeffer, J., & Salancik, G. R. (1978). *The External Control of Organizations*. New York: Harper
& Row

Robbins, S. P. (1990). *Organization Theory: Structure, Design, and Application*.
New Jersey: Prentice-Hall.

Smircich, L. (1983). "Organizations As Shared Meaning" 1983. In *Classics of Organization
Theory*, (pp. 520-526). (Eds.) J. M. Shafritz and J. S. Ott. Belmont, California:
Wadsworth .

Scott, R. W. (1992). *Organizations: Rational, Natural, and Open Systems*. New Jersey:
Prentice-Hall.